

АУГЕН КАЛУБОВІЧ

**Акт 25-га Сакавіка
і Адраджэньне Нацыянальнай
Беларускай Культуры**

БЕЛАСТОК 1988

- 1919 г.). „Голос труда“ (Віцебск, 1920-21 гг.); камсамольскія — „Набат молодежи“ (Гомель, 1920-21 гг.); асьветныя — „Школа и культура Советской Белоруссии“ (Менск, 1919-21 гг.), „Вестник Народного комиссариата просвещения ССРБ“ (Менск, 1921-22 гг.), „Коммунистическое просвещение“ (Гомель, 1920-21 гг.); літаратурна-мастацкія — „Голос“ (Менск, 1919 г.), „Жизнь и творчество“ (Гомель, 1919 г.), „В буре“ (Сянно, 1919 г.), „Искусство“ (Віцебск, 1921 г.) і інш. — БелСЭ, т.2, 66.117-119; т.5, 66.54-56; т.11, 6.209; т.12, 66.398-399 і інш.; Н. Б. Ваташы. Мастацкая літаратура Савецкай Беларусі (1917-1960). Мінск, 1962, 66.383-386.
- 105) Аўген Калубовіч, 6.65, увага 98.
- 106) Газета „Літаратура і Мастацтва“, Менск, Нр.83/1305 за 15.X.1958 г.
- 107) Пала БССР перад тым у Петраградзе — Маскве ад 1.III.1918 да 24.II.1919 гг. пад рэдакцыяй З. Жылуновіча (Ц. Гартнага) выдавалася ў Беларускай мове савецкая газета „Дзеньніца“, а пад рэдакцыяй А. Вазіны ў Петраградзе ў піпені-сьнежані 1918 году — двумоўны расейска-беларускі часопіс „Чырвоны Шлях“ — БелСЭ, т.12, 6.398; Н. Б. Ваташы, 6.388.
- 108) Ф. Аляхновіч. Беларускі тэатар. Вільня, 1924.
- 109) The Byelorussian Theater and Drama by Vladimir Seduro. New York, 1955.
- 110) Ф. Аляхновіч. Першае таварыства Беларускай драмы і камедыі — час. „Руні“, Менск, 1920 г., Нр.2; Ksantyn Yezavitaŭ. Zur Geschichte des Weisruthenischen Theater — Ostland, Riga, 1943, No.9; і інш.
- 111) Яўген Рамановіч. Першы тэатар, Мінск, 1946; Владимир Нефед. Становление белорусского советского театра, 1917-1941. Минск, 1955; і інш.
- 112) У 1907 годзе ён скончыў Драматичную школу ў Варшаве. У 1907-8 гг. працаваў акторм у польскіх вандровых тэатрах, а ў 1920 годзе — з І. Буйніцкім.
- 113) Notat, Нр.86 за 8.XII.1916 г. (арт. „Bielaruskі teatar“); Там-жа, Нр.92 за 29.XII.1916 г.
- 114) Там-жа, Нр.46/244 за 14.VI.1918 г.
- 115) Там-жа, Нр.18/110 за 2.III.1917 г.
- 116) Там-жа, Нр.58/150 за 20.VII.1917 г.
- 117) Там-жа, Нр.62 за 15.IX.1916 г. і Нр.64 за 22.IX.1916 г.
- 118) Рэцэнзія на спектакль — у „Гомані“, Нр.16/108 за 23.II.1917 г.; „Wilnaer Zeitung“ (No.48).
- 119) Notat, Нр.56/252 за 16.VII.1918 г.
- 120) Ф. Ждановіч у 1902 годзе скончыў Варшаўскую драматычную школу. Працаваў акторм у польскіх тэатрах. У 1907-13 гг., разам з І. Буйніцкім, А. Бурбісам і У. Фальскім, арганізоўваў Беларуска драматычны гурткі ў Вільні, Менску і Слушцы.
- 121) Тодар Кулеша (Дыпа). Першае таварыства Беларускай драмы і камедыі ў Менску (У. І. Нефед. Беларускі тэатар. Нарыс гісторыі, Мінск, 1959, 6.107).
- 122) Там-жа; газ. „Вольная Беларусь“, Нр.3 і 9 за 1917 г. (рэцэнзіі).
- 123) У. І. Нефед, 66.108 і 111.
- 124) „Польмя“, 1964, Нр.7, 66.171-172.
- 125) The Byelorussian Theater and Drama by V. Seduro, 6.45 and Plate III; Нефед. Становление... театра, 66.12-13.
- 126) К. Езавітаў. Францішак Алекса-Аляхновіч — час. „Новы Шлях“, Менск, 1944, Нр.6/42, 6.7.
- 127) Там-жа.
- 128) Газ. „Беларусь“, Нр.12 за 1919 г. (рэцэнзія).
- 129) Выдадзена ў Менску ў 1920 г.
- 130) Турук, 6.62.
- 131) „Беларусь“, 21.XII.1919 г. (рэцэнзія З. Бядулі).
- 132) Турук, 66.90-91.
- 133) Там-жа, 6.48; БелСЭ, т.2, 6.189; Польмя, 1972, Нр.7, 6.208. Пры ім было і Выдавецтва, як мы ўжо вышэй адзначылі.
- 134) А. В(арныга). Усебеларускі Кангрэс у Менску 18-31 (5-18 ст.ст.) 1917 г. (Успаміны дэлегата Кангрэсу) — Запісы Беларускага Інстытуту Навукі і Мастацтва, Мюнхэн, 1964, 6.148; газ. „Літаратура і Мастацтва“, Мінск, Нр.53/2207 за 7.VII.1967.

- 135) БелСЭ, там-жа.
- 136) Літаратура і Мастацтва, Нр.53/2207; А. В(арныга), там-жа.
- 137) Эцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі, Мінск, т.2, 6.355; Нефед, 66.26-28.
- 138) Літаратура і Мастацтва, Нр.53/2207.
- 139) Нефед, 66.33-35; Літаратура і Мастацтва, Нр.53/2207.
- 140) Нефед, 6.33.
- 141) Там-жа, 6.36.
- 142) Там-жа, 66.31-33; Літаратура і Мастацтва, Нр.53/2207.
- 143) Нефед, 66.32-33; Літаратура і Мастацтва, Нр.53/2207.
- 144) Літаратура і Мастацтва, Нр.53/2207.
- 145) Там-жа.
- 146) Эцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі, т.2, 6.190.
- 147) Нефед, 6.39; Літаратура і Мастацтва, Нр.53/2207.
- 148) Я. Варонко. Беларускі рух ад 1917 да 1920 году. Коўна, 1920, 6.26.
- 149) Літаратура і Мастацтва, Нр.53/2207; Нефед, 6.33.
- 150) Нефед, 6.37.
- 151) Г. Гарэцкі. Да гісторыі нашага тэатру (Там-жа).
- 152) Час. „Беларусь“, Мінск, 1972, Нр.2, 6.27; Літаратура і Мастацтва, Нр.53/2207.
- 153) У Мазілёве ў 1919 годзе актывна работала руская трупка актёраў, іменувалася „Мозилевским советским театром“. Ягоны рэпертуар: „Труд и капитал“, „Горькая судьбина“ А. Пісемскага, „Зелёный попугай“ А. Шніцлера. У Барысае аформілічны зурток павятовага аддзелу асьветы ставіў інсцэніроўку „Хамелеон“, „Юбилей“, „Злоумышленник“, „Унтер Пришибеев“, „Медведь“, „Предложение“ і „Хирургия“ А. Чехова, пьесы „Женитьба“ Н. Гоголя, „В чужом ямру похмелье“ А. Астроўскага, „От нее все качества“ Л. Талстога, „Ларионова Коммуна“, „Под красным знаменем“ і г.д. У Мазыры ў 1919 годзе пададзена „Театр и искусство“ 16-га лютага адкрыў „Народный театр“ спектаклем „Женитьба Белугина“. І гатак усюды. (Нефед, 66.20,38).
- 154) Турук, 66.58-59; Я.Найдзюк, 66.232-241. У „Запісах Беларускага Інстытуту Навукі і Мастацтва, Нью-Ёрк, у Нр.16, 1978 г., на 66.92-97 апублікаваны цікавыя успаміны Пётры Мірановіча „Беларусы ў Латвіі“ і з дадатковымі дадзенымі і дэталлямі. На жаль, тут ёсць і некаторыя недакладнасьці, нязгодныя з апублікаванымі дакумэнтамі і інфармацыяй Турука і Найдзюка, а на 6.93 згары, відавч — памылка друку, дзе, заміж „пры канцы 1920 году“, траба чытаць — 1919-га (Турук на 6.58 падае дакладную дату: кастрычнік 1919 г.).
- 155) Нефед, 66.39-40.
- 156) Notat, Нр.31/227 за 16.IV.1918 г. (арт. Bielarusy ō Kijewie).
- 157) Там-жа, Нр.31/227 і Нр.38/234 за 10.V.1918 г.
- 158) Турук, 6.30; А. Саковіч. Беларусы ў Адэсе — Навукова-Літаратурны мясячнік Крынічкага (Беларускага) Навуковага Таварыства Франціша Скарыны „Веда“, Нью-Ёрк, Нр.5/10, май 1952 г., 66.153-158; Польмя, 1964, т.7, 6.173; Нефед, 6.40.
- 159) Блізу ўсе, хто тут названыя, што засталіся ў БССР (ці пазьней вярнуліся сюды з эміграцыі або пераехалі і з Заходняй Беларусі), творцы, арганізатары і кіраўнікі адрэджаных — беларускія філэлягі, працаўнікі асьветы і аўтары школьных падручнікаў, выдаўцы, публіцысты, акторы, драматургі, музыканты, рэжысёры хораў, белетмайстры і г.д. — у 1930-ых — пач. 1940-ых гг. як „беларускія буржуазныя нацыяналісты“ трагічна загінулі ў падвалах ГПУ-НКВД, на ссылах і ў савецкіх канцэнтрацыйных лягерах. Тым, што выжылі, у большыні выпадкаў Масква не дазволіла вярнуцца ў Беларусь.

/"Час", 1986, № 53-56/

ПУБЛІКАЦЫІ АУГЕНА КАЛУБОВІЧА

КНІЖКІ:

1. Пятнічная стылістыка (Лекцыя. Самантыка. Сынтакс.). Выдавецтва «Крыніца», Нямеччына, 1947, падпісана псеўданімам А. Верасень
2. Пясняр свабоды і красы (у 30-ыя ўгодкі смерці М. Багдановіча). Выданьне Беларускай Гімназіі, Баварыя, Нямеччына, 1947, падпісана псеўданімам А. Верасень
3. Мова ў гісторыі беларускага пісьменства, кн. 1: Лёс помнікаў старога беларускага пісьменства (рукапіснага і друкаванага), Мюнхэн - Лёнда, 1974 - 1976
4. Мова ў гісторыі беларускага пісьменства, кн. 2: Дасюлежны стан вывучэння помнікаў беларускага пісьменства X - XVIII ст. ст. (Гістарыяграфічны агляд), Клыўлэнд, ЗША, 1978
5. Янка Купала і Якуб Колас, 1882 - 1982. Вянок успамінаў пра іх, ЗША. (укладальнік, рэдактар і адзін із аўтараў)
6. «Айшы» БССР і іхны лёс, Клыўлэнд, 1982. Выданьне 2-ое (із дадаткам іменнага паказальніка ў Разьмоме ў ангельскай мове), Клыўлэнд, 1985
7. На Крыжовай Дарозе (Успаміны), Клыўлэнд, 1986

ПРАЦЫ ЗЬ ГІСТОРЫ БЕЛАРУСІ І ЛІТАРАТУРЫ:

8. Як большынікі нішчылі нашыя кнігі. «Беларускі Работнік», Барлін, № 29 за 16. 7. 1944 (перадрук з менскае «Беларускае газэты») падпісаны псеўданімам А. Ясенскі
9. Альгэрд Абуховіч — час. «Беларуская Думка», Нью-Ёрк - Саўт Рывэр, № 14, 1971 - 1972, 66. 13-14
10. Мова ў гісторыі беларускага пісьменства, 1. Уводзіны: Лёс помнікаў старога беларускага пісьменства (рукапіснага і друкаванага) — час. «Божым Шляхам», Лёнда, 1974, №№ 1(139) - 4(142)
11. Невядомыя і павяданыя XIV і XV ст. ст. — час. «Божым Шляхам», Лёнда, 1975, № 3-4 (145-146), 66. 11-15
12. Дзіўная рэцэнзія — час. «Божым Шляхам», Лёнда, 1976, № 1-2 (147-148), 66. 26-29
13. Пясняр свабоды і красы (М. Багдановіч) час. «Беларускі Сьвет», № 6 35), 1979, 66. 4-11
14. Arnold V. McMillin, Die Literatur der Weissrussen. A History of Byelorussian Literature. From its Origins to the Present Day, 447 pp. 1977, W. Schmitz Verlag in Giessen (рэцэнзія) — час. «Божым Шляхам», 1979, № 150, 66. 49-51
15. Праф. М. Доўнар-Запольскі і Акт 25-га Сакавіка — час. «Беларуская Думка», Нью-Ёрк - Саўт Рывэр, 1964, № 6, 66. 3-7
16. Раха 1-га Усебеларускага Кангрэсу на Захадзе — час. «Беларуская Думка», 1967 - 1968, № 10-11, 66. 7-11
17. Маріаў у Паўночную вайну (паводле летаніцы Marilėva) — час. «Божым Шляхам», Лёнда, 1973, № 2 (136), 66. 13-18
18. Архіяпіскап Варлаам (Шышанкі) (1749-1823) — час. «Беларуская Думка», 1973 - 1974, № 16-17, 66. 5-8, 27
19. Нашы Папярэднікі — час. «Беларуская Думка» 1974-1975, № 18-19, 66. 7-16
20. «Айшы» БССР і іхны лёс (1975) — газэта "The Byelorussian Times" (Час), 1978, № 13, 66. 6-7; № 16-17, 66. 10-12
21. 25 год парафіі Жыровіцкае Божье Мрці ў Клыўлэндзе — час. «Голас Царквы», Бруклін (Нью-Ёрк), 1976, № 46, 66. 5-11
22. Праф. Вацлаў Івановіч і Беларуска Рада Даверу (40 год таму назад) — час. «Беларуская Думка», 1983, № 27-28, 66. 11-16
23. Мікола Шчаглаў (Куліковіч) — час. «Беларускі Сьвет», 1984, № 15 (44) 66. 4-14
24. Акт 25-га Сакавіка і адрэджаньне нацыянальнай беларускай культуры — газ. "The Byelorussian Times" Час, 1986, № 53, 66. 4-6; № 54, 66. 3-4; № 56, 66. 3-4, 6. 6

200 zř

25 САКАВІК

1918

1988

ВЫДАВЕЦТВА ІМЯ У. ІГНАТОВСКАГА

Modern History Archives
Archiw Najnowszej Historyi
Fond . . . sprawa